

**РЕЦЕНЗИЯ НА СБОРНИКА „МЕКАТА ВЛАСТ НА
ПОПУЛЯРНАТА МУЗИКА В МЕДИИТЕ (ПО ПРИМЕРИ ОТ
БЪЛГАРИЯ И БАЛКАНИТЕ)“
ПЛАМЕНА ПЕТРОВА**

**A REVIEW OF THE COLLECTION “THE SOFT POWER OF
POPULAR MUSIC IN MEDIA (BY EXAMPLES FROM
BULGARIA AND THE BALKANS”
PLAMENA PETROVA**

Резюме: Рецензия на сборника „Меката власт на популярната музика в медиите (по примери от България и Балканите)“, съст. Лозанка Пейчева. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2020 (160 стр.). Сборникът е част от работата на изследователския колектив по едноименния научен проект „Меката власт“ на популярната музика в медиите (по примери от България и Балканите)“, финансиран от Фонд научни изследвания.

Ключови думи: мека власт, медии, популярна музика, рецензия

Summary: A review of the collection “The Soft power of popular music in media (by examples from Bulgaria and the Balkans”, comp. Lozanka Peicheva. Sofia: “St. Kliment Ohridski” University Press, 2020 (160 p.). The collection is part of research collective’s work on the eponymous scientific project “The soft power of popular music in media (by examples from Bulgaria and the Balkans”, financed by the Bulgarian national science fund.

Key words: soft power, media, popular music, review

Сборникът „Меката власт на популярната музика в медиите (по примери от България и Балканите)“ е своеобразна кулминация на колективния

научен проект, чието име носи. Отделните текстове ни дават проблясъци от изследванията на научния колектив. През междинни резултати, акценти, внимателно подбрани теми се открива завесата на един проект, събиращ в себе си доста разнопосочни на пръв поглед изследвания – от чалгата до рока, от авторските песни в народен дух до политическите употреби на смеха. А при внимателен прочит се оказва, че същите тези далечно звучащи изражения на популярната музика и властта са обединени от сходни фигури, понятия и

тематични линии, преминаващи като паяжина по съдържанието на сборника, споявайки текстовете в амалгама от симбиотично съществуващи текстове.

Общата идея зад книгата е описана във встъпителните думи на Лозанка Пейчева като свързана с разбирането на Джоузеф Най за мека власт (мека сила), „която се изразява в умението на овластения да накара другите да искат това, което той иска“ (с. 7). Фокус в колективното изследване са медиите, чиито властови политики „имат ефект да привличат общественото внимание, да преобразяват и свиват света, ефективно да проникват в различни социални светове“, често боравейки с популярната медийна музика, чийто обхват и влияние я превръщат в приоритет в медийната политика (с. 7). Авторите предлагат своя прочит на общата тема на проекта, пречупена през призмата на по-тесните изследователски интереси на всеки от тях.

Хорото повежда Венцислав Димов с текста „Етнопоп музика и власт на Балканите (как една хибридна музика става мека сила в културните войни: медийно-антропологически прочити)“. Настоящата студия продължава интересите на автора в сферата на етнопопа. Този път картината е

обогатена с паралели между отделните балкански етнопоп музики (*чалга*, арабеск, турбо-фолк) и властовите отношения в съответните страни, свързани с употребата на тези музики. Даден е необходимият исторически контекст, но може би най-ценно е анализирането на актуалния период, със съответните актьори на музикалната, културна и политическа сцена. Според автора *чалгата* и културните войни се хибридизират и именно процесите на хибридизация са причина чалгата да надскочи музикалното и да се превърне в „мека сила, политически инструмент и ресурс за властови борби“ (с.21). Изведени са медийните дискурси, видеоклиповете, фигурата на фолк звездата – видяна в различните ѝ трансформации през годините. Димов пише за различните политически употреби на *чалгата* – от превърналите се в стандартни концерти, част от предизборни кампании на различни партии, през възпяването на някой политик и критиката към управляващите, до превръщането на чалга звездата в социално ангажирана обществена личност и (потенциално) в политически лидер. Употребите на чалгата като протестна музика и изграждането на имиджа на „борец за смяна на властта“ на Слави Трифонов, основал, в крайна сметка, собствена политическа партия (кръстена на една от протестните му песни), е интересен феномен, анализиран от Димов. А през образи като този на Азис се представя една друга алтернативност в чалгата – либерални ценности, подкрепя за различните хора, граждански каузи, които поне донякъде отговарят на въпроса как чалгата може да бъде алтернативна: като „символизира равенство във възможностите“ и „възможността в едно закостеняло и консервативно общество да пробиеш, като заложиш само на своето различие“ (с.36).

Тази линия е продължена в известен смисъл в следващата публикация в сборника. „Смях“ на Ивайло Дичев не е свързана с музиката, но в нея отново намират място шоубизнесът и политиката. Тук – в контекста на смеха в политиката и политиката в смеха. Авторът пише за връзката на хумора и протестите, сатиричните сайтове, но и за употребата на смешния образ като „фината настройка в политическия ПР“ (с.73). Повдигнатите въпроси са за истината в епохата на пост-истината, фалшивите новини и

различните форми на хумор, кой какво печели от осмиването и дезинформирането. Чрез теоретична база и примери от съвременната история се обясняват някои основни понятия в сферата и се открояват интересни зависимости между смеха (превърнал се в „опиум на дигиталните народи“) и пасивността, значими за меката (и не само) власт. „Алтернативният рок в Югославия и пост-Югославия в медиите“ на Юлияна Папазова засяга отношенията власт-медии-музика по време на социалистическото управление в Югославия и след падането на режима. Липсата на официална цензура, фактически осъществявана през т.нар. „Закон срещу боклука“, прави впечатление като специфично решение на проблема на социалистическите власти със западната (и западно повлияна) музика, презумираните вредни влияния и идеологическите трески, издължани под претекста на проверяване на художествените качества на произведенията (с.81). Друг важен момент, свързан с алтернативната сцена в Югославия, са медиите, които пишат за местните и западни изпълнители, ротират рок музика и дори популяризират локални групи – подобно на САЩ – чрез студентски радиостанции (с.76). В изследването на алтернативната сцена в пост-Югославия след 1991 г. авторката добавя виртуалните музикални сцени. Фокусът е изместен върху интернет, като основно пространство за информация, комуникация, споделяне на музика, рекламиране на събития. Текстът представя проявите на меката власт на рока в контекста на социализма и на демокрацията, щрихирайки някои резки разлики в двата периода.

В „Песнотворци на народа от България и Македония с патриотични послания: Димитър Янев и Йонче Христовски“ Лозанка Пейчева прави паралел между творчеството на двама автори на народни песни – всъщност „авторски песни в народен дух“ (с.90), от България и Северна Македония, които спадат към транснационалната македонска фолклорна област. Сходствата в музиката и отправените патриотични послания са очертани от изследователката с примери от песни, текстове, теоретични обосновки. Дори техническите параметри на музиката са обяснени по достъпен и разбираем за обикновения читател начин. Трансформацията на авторските

песни в народен дух в народни песни в обществения дискурс и широкото им възприемане като автентичен фолклор, премахвайки фигурата на автора, като белег за успешност на този метажанр е интересен момент, разгърнат майсторски в текста. Описанието на пропастите в изкуството и културата между високо и ниско, рефлектиращи върху възприятието на популярното и народното като по-нискостоящи в йерархията, е сред онези тематични линии, обединяващи отделни текстове в сборника. Принос на студията са и дълбочинните интервюта със специалисти, свързани с изследваната музика.

„Зимата на българските рок фестивали. От Skunk Anansie на фестивала Spirit of Burgas до нови фестивални измерения“ на Гергана Райжекова е подходящият финал, в текста има някои мрачни наблюдения за рок фестивалите в България – липса на устойчиви във времето мащабни събития, които да привлекат актуални популярни групи; недостиг на професионално подготвени и процедиращи промоутъри; липса на установена фестивална култура. Авторката щрихира някои основни фактори за тези явления, прави паралел с два международни фестивала, представя включени наблюдения и дълбочинно интервю. Въвеждането на понятието „светкавична общност“ (flash community, по подобие на флашмоб) за маркиране на създаващата се в рамките на фестивала неустойчива общност е важно за обяснението на идентичностите на фестивалните публики и техните придвижвания между сцени (с.125-126). В студията е изведен образът на звездата (общ за няколко текста в изданието), оприличен с този на диктатор по отношение на публиката – подчиняваща се на подадените команди, пееща в унисон и екзалтирана от срещата с митологизирани си идоли, важно за успеха на фестивалите, според авторката (свързано и с меката власт на музиката).

Меката власт на популярната музика в медиите (по примери от България и Балканите)“ повдига множество въпроси за значението на популярната музика и култура, опосредствани през медиите, при формирането на стереотипи, ценности и идентичности, и (съвсем) не на последно място за употребата им в политиката. Сборникът е стъпка към обясняването на

сложната плетеница от процеси, механизми и образи, включени във веригата медии-музика-власт. С разнообразните прочити на авторите, включващи теренна работа, първични и вторични източници, изследователска авторефлексия и иновативност, колективният труд – представящ само част от откритията на членовете на проекта – е ценно четиво за всеки, с интерес в областта на популярната музика и култура.

Пламена Петрова е докторантка в катедра „Радио и телевизия“ към ФЖМК. Изследва българския метъл и медийните му образи. Участвала в научните конференции „Диалози за медиите“ (Копривщица, 2017 г.), „Медийният човек“ (Бачиново, 2018 г.), в националната конференция „Радио: памет и съвременност“ (София, 2018 г.) и в IV Национална научна конференция „Медии и публики“ (Костенец, 2019 г.).

Plamena Petrova is a PhD student in the “Radio and Television” Department of FJMC, Sofia University. Researches Bulgarian metal and its media images. Participated in the scientific conference “Dialogues about media” in Koprivshtitsa in 2017, scientific conference ‘The media person’ in Bachinovo in 2018, national conference “Radio: memory and modernity” in Sofia in 2018 and IV National scientific conference “Media and audiences” in Kostenec in 2019.